

УДК 330.322

Дармограй В.І.доктор економічних наук, професор,
Міжрегіональна академія управління персоналом**Корнієв В.В.**доктор економічних наук, професор,
Інститут економіки та прогнозування НАН України**Кочарян І.С.**доктор економічних наук, професор,
Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського**Білоус С.П.**кандидат економічних наук,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького**ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ
НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РИНКУ ПРАЦІ**

Статтю присвячено дослідженню функціонування малого бізнесу в Україні та визначенню його ролі на ринку праці. Проаналізовано основні показники діяльності малих підприємств, а саме динаміка кількості суб'єктів малого підприємництва, обсягів реалізованої продукції, зайнятості малого бізнесу. Досліджено проблеми розвитку підприємств малого бізнесу та їх вплив на процеси працевлаштування. Окреслено перспективи розвитку малого бізнесу в контексті розв'язання проблеми зайнятості населення.

Ключові слова: малий бізнес, ринок праці, підприємництво, зайнятість, безробіття.

Постановка проблеми. Проблема безробіття на сьогоднішній день в Україні залишається досить гострою. За даними державного комітету Чисельність безробітного населення (за методологією МОП) у I кварталі 2018 року, у порівнянні з I кварталом 2017 року, скоротилася на 74,1 тис. осіб та становила 1,7 млн. осіб. За віковими групами: серед безробітних 30% становили особи віком від 15 до 29 років, 28% – особи у віці від 30 до 39 років, 22% – у віці від 40 до 49 років. Рівень безробіття, за методологією (МОП) скоротився з 10,1% економічно активного населення у I кварталі 2017 року до 9,7% у I кварталі 2018 року. Скорочення рівня безробіття відбулося в усіх регіонах.

Протягом січня-червня 2018 року роботодавцями було подано інформацію про заплановане масове вивільнення 89 тис. працівників, що на 27% менше, ніж у відповідному періоді минулого року. Із загальної кількості попереджених про масове вивільнення 29% становили працівники охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, 26% – державного управління й оборони, обов'язкового соціального страхування.

Середній розмір заробітної плати у вакансіях становив 5,4 тис. грн., що на 957 грн. (22%) більше, ніж на 1 липня 2017 року. За видами економічної діяльності, більшість вакансій налічується на підприємствах переробної промисловості (24%), оптової та роздрібною торгівлі (16%) та на транспорті (11%).

Крім того, безробіття тягне за собою низку проблем соціально- економічного характеру, а саме призводить до зростання інфляції, зменшення обсягів виробництва

валового національного продукту, погіршення рівня життя населення та ін.

Одним з способів вирішення проблеми безробіття є розвиток та підтримка малого бізнесу. На сьогоднішній день, серед усього розмаїття українських підприємств, переважає кількість саме малих підприємств – 95% від загальної кількості підприємств. Саме вони потенційно мають найбільший резерв робочих місць. Тому питання ролі малого бізнесу на ринку праці набувають все більшої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування ринку праці досліджували багато зарубіжних та вітчизняних вчених А. Сміт, К. Маркс, Дж. Кейнс, М. Туган-Барановський, Базилевич В.Д., Варналій З., Вороненко О.В., Геєць В., Долішній М.І., Дяченко Б.І., Мікловда В.П. та інші.

Питанням розвитку малого бізнесу свої праці присвятили М. Вебер, П. Друкер, Й. Шумпетер, К. Макконел, К. Павлов, І. Булеєв, З. Варналій, Л. Воротіна, Ю. Іванов, В. Ляшенко, С. Мочерний, Я. Невмержицький, І. Падерін, А. Поддєрьогін, Н.С. Поповенко, Н.Є. Сілічева та інші.

Мета статті. Визначення ролі малого бізнесу на ринку праці.

Виклад основного матеріалу. Ринок праці, відповідно до загальноприйнятого визначення – це система суспільних відносин, соціальних, в тому числі юридичних, норм і інститутів, які забезпечують нормальне відтворення і ефективне використання праці, кількість і якість якої відповідним чином винагороджується [5].

Він динамічно розвивається і з часом на особливості його функціонування впливають все нові і нові фактори.

Головним завданням забезпечення подальшого розвитку української економіки повинно стати покращення використання людських ресурсів. Адже в центрі розвитку будь-якої економіки стоїть людина. Саме завдяки її висококваліфікованій творчій праці можливе економічне зростання. Пожвавлення господарського життя та забезпечення соціально-економічного розвитку держави можна досягти на основі структурної перебудови економіки, приватизації, фінансової стабілізації, створення розвиненої системи ринків, у тому числі ринку праці [11].

Малий бізнес є одним з ключових джерел економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності та розвитку інноваційного потенціалу економіки України в різних виробничих та сервісних галузях. Протягом останніх років зростання кількості вакансій на ринку праці маємо саме за рахунок розвитку малого підприємництва.

Концептуальний підхід до сутнісної характеристики малого бізнесу полягає в тому, що воно є постійним змістовним і функціональним елементом ринкової економіки. Така якість підприємництва та підприємницької діяльності не виключає, а передбачає необхідність жорсткого регулювання ринкової діяльності підприємницьких структур. Регулюючий механізм підприємницької діяльності покликаний оптимізувати підприємницьку діяльність, але неприпустиме штучне обмеження її цілей, ініціативної і навіть ризикової основи. Нами підтримуються підходи багатьох авторів щодо того, що перетворення підприємницького потенціалу в економічний має об'єктивні і суб'єктивні передумови. До об'єктивних передумов належать ресурсні можливості, реальні економічні потреби та рівень їх задоволеності. Суб'єктивні, зрозуміло, пов'язані з різними інтересами підприємців, рівнем їх реалізації. Процес цілепокладання регулює вплив на малий бізнес, орієнтується на формування та реалізацію наявного підприємницького потенціалу.

Підприємницька діяльність базується на ринковій самоорганізації, однак подібна її якість має конкурентний характер.

Формування потенціалу малого бізнесу вимагає врахування всіх його аспектів: матеріально-технічних, організаційних, управлінських, структурних тощо. Доцільне використання підприємницького потенціалу вирішує завдання забезпечення зростання прибутковості. Параметри підприємницької діяльності розширюються за рахунок інтеграції технічних, технологічних та економічних аспектів підприємництва. Величина, склад і структура потенціалу окремої підприємницької одиниці, як правило, визначаються в межах конкретного сегменту ринку, в тому числі й регіонального.

Ринкові фактори розвитку малого бізнесу обумовлюють доцільність підприємницької діяльності, її оптимізацію за допомогою застосування різних мето-

дів, механізмів та інструментів. Відносність діяльності окремих підприємців і підприємницьких структур має місце, але не можна заперечувати визначальне значення процесів взаємодії у сфері підприємництва. Економічне відокремлення діяльності окремих підприємницьких структур обумовлюється розвитком товарного виробництва, ринку, конкуренції. Однак у загальній економічній системі, де задіяний малий бізнес його не можна розглядати відокремлено від інших елементів. Окрема підприємницька структура від економічної відокремленої діяльності отримує певні переваги, в той же час свобода відокремленої економічної діяльності відносна і вимагає свого подолання. Розвиток економічно-ефективної діяльності – найважливіша умова для подолання підприємницьких проблем, які виникають в процесі господарювання.

Підприємницька діяльність є ризиковою за своєю сутністю, що є одним з її обмежень. Ризики, потенційні і реальні, є обмежувачами параметрів діяльності у сфері підприємництва. Слід, проте, уважніше ставитися до ризиків і в аспекті їх впливу на можливості підприємницької діяльності. Ринкова складова в розвитку економіки посилює ризиковий позитивний потенціал підприємництва. Привабливість займатися тією чи іншою справою сама по собі не є підвищенням результативності підприємницької діяльності, але на цій основі можуть базуватися серйозні зрушення у напрямі залучення підприємців у розв'язання економічних проблем регіону і отримання додаткових доходів.

По-перше, має найважливіше значення фактор можливостей чи обмеженості ресурсів для організації конкретної справи, що детермінує (встановлює стійкі вимоги) характер і напрям підприємницької діяльності. Як правило, ефективність ведення бізнесу залежить від обмеженості/наявності власних ресурсів і відсутності/наявності можливостей на рівних конкурувати з іншими учасниками ринку. Чим жорсткіше обмеження за ресурсами, тим більше посилюються тенденції несприятливих можливостей не тільки для розвитку підприємництва, але і його функціонування на досягнутому рівні. По-друге, формула розвитку підприємництва така, що надзвичайно важливе дотримання вимог і умов ефективного отримання доходів. Економічне і раціональне ведення справи не тільки відповідають меті підприємництва – отримання якомога більш високого доходу на вкладений капітал, а й визначають можливості розширення самого капіталу. Детермінанта полягає в тому, що масштаби підприємницького капіталу, які постійно збільшуються, не можуть змінити характер і способи отримання підприємницького доходу, але містять (акумулюють) потенціал ефективної реалізації самого підприємництва.

По-третє, параметри дієвості підприємництва можуть визначатися і змінюватися, наприклад, залежно від особливостей оподаткування, бюджетних установок, соціальної відповідальності бізнесу тощо.

У даному напрямку істотним є врахування стартових умов діяльності підприємницьких структур і

досягнутого рівня показників. Будь-які зміни у сфері оподаткування, бюджетної практики, визначення ступеня соціальної відповідальності тощо є бути факторами, що впливають на розвиток підприємництва або змінюють розмір потенціалу та одержуваного підприємницького доходу.

Долати підприємницькі труднощі і підприємницькі ризики доводиться при високому рівні фінансової автономії підприємницьких структур. Разом з тим, рівень фінансової незалежності підприємницьких структур має і свої обмеження. Відзначимо також, що останні формуються в силу різних причин та обставин, але найважливіше значення мають забезпечення ліквідної діяльності підприємницьких структур. На наш погляд, найжорсткіші обмеження для розвитку створюють власні джерела фінансування підприємницьких проєктів: прибутковість (рентабельність), амортизаційні відрахування, накопичені грошові кошти та заощадження тощо. Як показують соціологічні опитування населення регіонів України, ступінь задоволеності своїм фінансовим становищем серед підприємців залишається низьким, а сприйняття цього становища – критичним, незадовільним.

До характеристики параметрів діяльності (в тому числі й за потенційними можливостями) та її обмеженнями відноситься і проблематика використання бюджетних коштів, цільових кредитів, коштів позабюджетних некомерційних державних фондів, коштів недержавних фондів (пенсійних, страхових тощо) тощо. У той же час слід відзначити, що бюджетні кошти і кредити використовуються більшою мірою, ніж інші джерела. Зазначимо, що використання недержавних коштів (позикових) у сфері підприємництва має не тільки більш обмежений характер, але й призводить до додаткових більш високих витрат, пов'язаних з їхнім обслуговуванням, що створює істотні додаткові проблеми. Робота на «чужих грошах» в збиток не тільки обмежує можливості підприємців, але і створює певні непереборні бар'єри для розвитку, внаслідок чого звужуються перспективи ефективної діяльності.

Зрозуміло, методи впливу держави на розширення потенціалу і зняття обмежень для підприємницького розвитку можуть бути різноманітними. Так, наприклад, поряд з удосконаленням законодавства величезне значення має пряма державна підтримка підприємництва. Однак, як відзначають багато авторів, є і небезпека, коли збанкрутілі власники часто намагаються за рахунок державних коштів покрити свої збитки. Ми поділяємо позицію, згідно з якою «державі необхідно націоналізувати не збитки (така проблема особливо актуальна в умовах кризи), даючи збанкрутілим власникам і управлінням гроші на покриття боргів, а націоналізувати – хоча б тимчасово, для наведення порядку – самі бізнеси, підприємства і корпорації» [12]. Необхідний, безумовно, механізм більш чіткого комбінування прямого і непрямого способів впливу держави на зміну обсягу і структури підтримки підприємництва і в цьому ж напрямі відхід від надмірного

фіскального акценту у здійсненні державної політики по відношенню до підприємницької сфери.

Концептуально, на наш погляд, важлива думка авторів, які відзначають: «...зведення державної підтримки тільки до прямої фінансової підтримки або податкового стимулювання не так розвиває підприємницьку ініціативу, скільки сприяє закріпленню утриманських настроїв. Завдання держави полягає не в тому, щоб просто передати малим підприємствам фінансові, майнові та інші ресурси, щоб підтримати їх за будь-яку ціну, а в тому, щоб на основі правової та економічної бази шляхом використання ефективних форм фінансування допомогти їм виживати, створювати можливості зростання і саморозвитку в умовах ринку» [9]. Звичайно, не можна всі недоліки та упущення у сфері підприємництва зводити до причин неефективної державної участі у підтримці підприємництва, але реальність така, що виникає вищевказана проблема концептуального характеру.

Нами підтримується і позиція тих авторів, які визнають необхідність державної підтримки (часто вживається поняття «державний вплив») і включають в її змістовну частину використання таких інструментів: організація приватизації; пільгового кредитування; пільгового оподаткування; антимонопольного регулювання; організації закупівельних і товарних інтервенцій; організації консультативного обслуговування підприємців тощо.

Зазначимо, що з метою розширення потенціалу економічних і соціальних можливостей підприємництва державна політика підтримки підприємництва в Україні та її регіонах має ставати самостійним системним напрямком вирішення соціально-економічних завдань. В її основу має бути покладено принцип забезпечення сприятливих умов розвитку підприємництва, насамперед в тих галузях в яких досягається найбільший соціально-економічний ефект від їх діяльності. В останні роки, для створення умов ефективного розвитку підприємництва, формування гнучкої системи його державної підтримки, посилення координації дій державних органів виконавчої влади і місцевого самоврядування, громадських організацій та об'єднань підприємців.

Безумовно, державна підтримка підприємництва забезпечується на основі державного регулювання економіки, в першу чергу, за рахунок прийнятих законодавчих та нормативних актів. Однак, на практиці спостерігається, що багато з чинних законодавчих і нормативних актів не відповідають реаліям часу, в результаті виникають правові колізії. На наш погляд, виникає потреба подальшої розробки підзаконних актів, що забезпечують нормативне правове регулювання зниження адміністративних бар'єрів при реалізації правових актів, що регулюють малий бізнес.

Звернемо увагу на те, що підприємництво в Україні регулюється системою правових актів, включаючи Конституцію України; рядом державних законів, в тому числі Законом України «Про державну підтримку малого підприємництва» № 2063-III від 19 жовтня 2000 року; Законом України «Про державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні»

№ 4618-17 від 22 березня 2012 року; Цивільним, Податковим та Господарським кодексом України; указом Президента України, зокрема від 12 травня 1998 року № 459/98 «Про державну підтримку малого підприємництва»; указом Президента України від 15 липня 2000 року № 906/2000 «Про заходи щодо забезпечення підтримки та дальшого розвитку підприємницької діяльності»; указом Президента України від 12 травня 2005 року № 779/2005 «Про лібералізацію підприємницької діяльності та державну підтримку підприємництва»; указом Президента України від 22 червня 2009 року № 466/2009 «Про стимулювання розвитку підприємницької діяльності в умовах світової кризи»; постановами Кабінету Міністрів України: від 28 грудня 1991 року «Про створення Українського національного фонду підтримки підприємництва і розвитку конкуренції»; від 17 березня 1993 року «Про програму державної підтримки підприємництва в Україні»; від 27 серпня 1995 року «Про Український фонд підтримки підприємництва»; від 3 квітня 1996 року № 404 «Про Концепцію державної політики розвитку малого підприємництва»; від 12 вересня 2012 року № 846 «Про внесення змін до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів з виконання Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» тощо.

Протягом більше ніж двадцяти років інтереси невеликих компаній і підприємств захищав Закон України «Про державну підтримку малого підприємництва» № 2063-III від 19 жовтня 2000 року. Цей нормативний акт гарантував підприємцям і невеликим фірмам пільгові умови використання державних фінансових, матеріально-технічних та інформаційних ресурсів (пільги кредитування страхування), збереження порядку та умов оподаткування, а також ряд спрощених процедур, необхідних для здійснення підприємницької діяльності. Однак після прийняття цього Закону відбулися суттєві зміни, тому окремі його норми застаріли і визнані такими, що втратили силу. В березні 2012 року прийнято Закон України «Про державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні», оскільки Закон України «Про державну підтримку малого підприємництва» № 2063-III від 19 жовтня 2000 року багато в чому вичерпав, тобто дискредитував себе. Так, програми фінансування підприємництва за допомогою державних і регіональних фондів приводили, з одного боку, до зловживань ресурсами, що виділяються державою (коли відбувалась реєстрація малих підприємств, на створення яких отримано фінансування, а через певний час цей бізнес банкрутів, залишаючи собі державні гроші), а з іншого боку, до недоступності даних програм для реально діючих підприємств.

Закон України «Про державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні» № 4618-17 від 22 березня 2012 року вводить поняття мікропідприємства, яке широко застосовується у світовій практиці. Раніше до суб'єктів малого підприємництва відносилися тільки комерційні організації та фізичні особи,

які займаються підприємницькою діяльністю без утворення юридичної особи [3].

На сьогодні серед малих підприємств тепер виділяють 3 категорії: середні, малі та мікропідприємства. Встановлено такі умови віднесення до суб'єктів малого підприємництва:

1. фізичні особи, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи – підприємці, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України;

2. юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України;

Середня чисельність працівників мікропідприємства, малого підприємства або середнього підприємства за календарний рік визначається з урахуванням усіх його працівників, у тому числі працюючих за цивільно-правовими договорами або за сумісництвом з урахуванням реально відпрацьованого часу, працівників представництв, філій та інших відокремлених підрозділів, зазначених як мікропідприємства, суб'єктами малого підприємства або середнього підприємства.

Раніше чисельність суб'єктів малого підприємництва варіювалася залежно від виду діяльності.

Розподіл суб'єктів малого або середнього підприємства за категоріями відбувається відповідно за умовою максимальної чисельності, виручки або балансової вартості активів. Зміна категорії суб'єкта можливо, тільки у випадку, якщо граничні значення зазначених умов вище або нижче граничних значень протягом двох календарних років.

Новостворені організації або знову зареєстровані індивідуальні підприємці та селянські (фермерські) господарства протягом того року, в якому вони зареєстровані, можуть бути віднесені до суб'єктів малого та середнього підприємства, якщо їхні показники середньої чисельності працівників, виручки від реалізації товарів (робіт, послуг) або балансової вартості активів (залишкової вартості основних засобів та матеріальних активів) за період, що минув з дня їх державної реєстрації, не перевищують граничні значення, встановлені законом.

В умовах глобальної економічної кризи відбулося посилення соціально-економічної функції малого підприємства як одного з основних джерел нових робочих місць. У зв'язку із цим розвиток малого підприємства є державним завданням, для реалізації якого в регіонах України необхідно створити економіко-правову інфраструктуру, що включатиме в себе міністерства або департаменти розвитку малого підприємства, консультаційні центри, бізнес-інкубатори тощо.

На базі звітних документів державних агентств і служб Міністерство економічного розвитку і торгівлі готує підсумковий звіт для Кабінету Міністрів України, розробляє цільові програми та проекти з розвитку та підтримки малого підприємництва. Реалізація цих програм здійснюється за допомогою галузевих і регіональних підприємницьких об'єднань, консультаційних центрів, бізнес-інкубаторів. В якості найважливіших інфраструктурних елементів малого підприємництва розглядаються інформаційне, ресурсне, майнове, кредитне і правове забезпечення. Зворотній зв'язок на схемі представлено у вигляді звітності суб'єктів МП, що надходить до Державної служби статистики України, податкових органів, а також служб, що здійснюють незалежний моніторинг. Узагальнення цих даних дозволяє ярующим органам судити про ступінь ефективності реалізованих регіональних програм з розвитку малого підприємництва.

Статистичні дані свідчать, що кількість малих підприємств в Україні постійно збільшується (рис. 1).

Важливість малого підприємництва зумовлюється тим, що воно має низку переваг в порівнянні з іншими підприємницькими структурами. По-перше, малий бізнес не потребує великого стартового капіталу. По-друге, він швидко адаптується до змін в економіці. І, по-третє, велику роль малий бізнес відіграє в розвитку ринку праці, оскільки є найбільш гнучким та активним його сегментом.

В сфері зайнятості малий бізнес має ряд переваг, серед яких:

- створення за короткий проміжок часу попиту на робочу силу;
- надання робочих місць соціально уразливим категоріям населення, а саме: студентам, молодим спеціалістам, інвалідам, пенсіонерам, низько кваліфікованим працівникам;
- можливість створення нестандартних форм зайнятості, серед яких: повна зайнятість за умов гнучких форм організації робочого часу;
- неповна зайнятість, тобто режими зайнятості неповний робочий час; тимчасові працівники; зайняті на засадах вторинної зайнятості; зайнятість на основі договорів цивільно-правового характеру; надомна

праця; праця за викликом; дистанційна зайнятість; позикова праця [4].

Специфіка розвитку малих підприємств визначає особливості зайнятості в даному сегменті. Будучи малочисленими за своїм складом, вони досягають більш високої продуктивності праці за рахунок оптимізації кількісно-кваліфікованого складу працівників та умов його використання.

Аналіз офіційних статистичних даних показує, що динаміка кількості зайнятих та найманих працівників має тенденцію зниження (рис. 2). Але така ситуація пояснюється скоріше загальним зниженням зайнятості населення в країні.

Адже, не зважаючи на таке зниження, малий бізнес залишається лідером у створенні робочих місць (рис. 3).

Структура зайнятості населення, що представлена на рисунку 3, показує, що майже половина зайнятого населення України припадає на суб'єкти малого підприємництва.

Кількість вакансій, які роботодавці розміщують на інтернет-ресурсах з пошуку роботи України (наприклад: work.ua, rabota.ua та ін.) стрімко збільшується. Ці дані відрізняються від офіційної статистики Держкомстату, адже її фахівці володіють інформацією лише про офіційно зареєстрованих претендентів та вакансії. Проте, напевно, саме така неофіційна інформація з інтернету найбільш реально відображає сучасний стан справ. Крім того, як говорить Сергій Марченко – директор з розвитку сайту work.ua – приріст кількості вакансій відбувається саме за рахунок розвитку мобільного малого бізнесу [7].

Сьогодні дуже часто говорять про необхідність розвитку малого бізнесу та його важливість в економіці країни, а також порівнюють з зарубіжним досвідом, де частка малого та середнього бізнесу в економіці становить 50%. При цьому, якщо проаналізувати офіційні дані статистики, можна з упевненістю стверджувати, що Україна за показником частки малого бізнесу наздогнала Європейські країни. Інша справа в тому, що немає сприятливого клімату для успішного функціонування більшості малих підприємств. Так, нестійка політична ситуація, відсутність нормативної бази, нестабільне податкове законодавство, тиск з боку державних

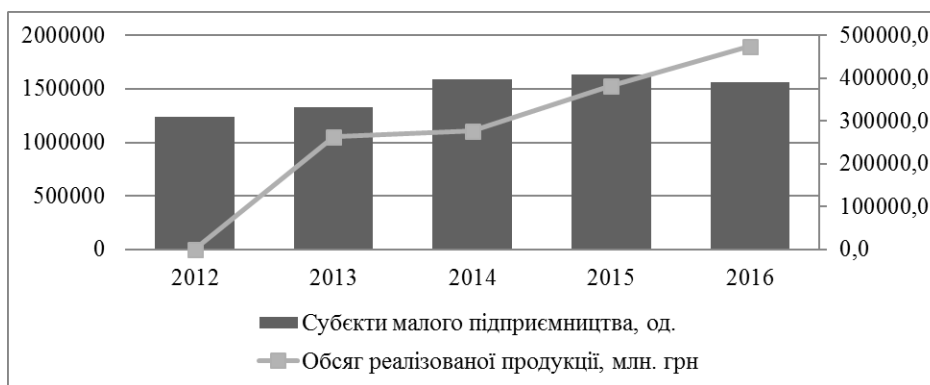

Рис. 1. Динаміка розвитку малого підприємництва в Україні за 2012–2016 рр.

Рис. 2. Динаміка зайнятості населення в малому бізнесі за 2012–2016 рр.

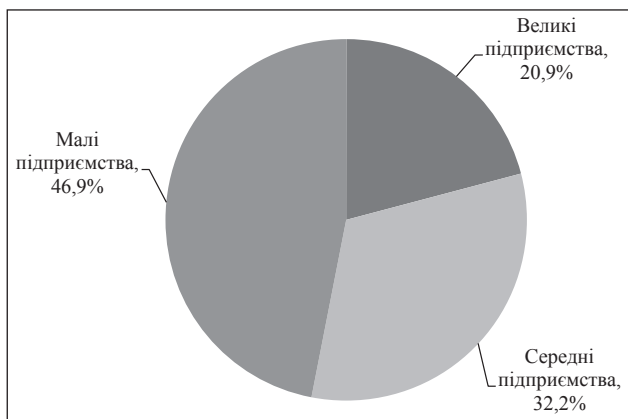

Рис. 3. Структура зайнятості населення за розмірами суб'єктів господарювання у 2016 р.

контролюючих органів стають причиною «тінізації» цього сектору економіки. Тому і маємо в порівнянні з зарубіжними країнами нижчий рівень оплати праці, більшу кількість збиткових або малорентабельних підприємств, зниження показників зайнятості та ін. [13].

Дослідивши всі проблеми та бар'єри розвитку малого бізнесу, а також враховуючи велику та жорстку конкуренцію, слід зазначити про негативну дію розвитку малого підприємництва на процеси зайнятості.

Зміни у Податковому Кодексі України суттєво вплинули на діяльність фізичних осіб-підприємців. З 1 січня 2017 року було збільшено рівень мінімальної заробітної плати, яка становить 3200 гривень, в результаті цього єдиний соціальний внесок, який обраховується з розрахунку 22% від мінімальної заробітної плати кожного працюючого, зріс до 704 грн, навіть якщо підприємець не декларує прибутку. Крім того, фізичні особи- підприємці сплачують до бюджету єдиний податок, який встановлюється органами місцевого самоврядування для підприємців першої групи оподаткування до 10% мінімального прожиткового мінімуму (160 гривень в місяць) та другої групи оподаткування до 20% мінімальної заробітної плати (640 гривень в

місяць). Тому, щоб не збанкрутувати, багато підприємців змушені терміново закривати свій бізнес, піднімати ціну на товар чи скорочувати працівників або, що ще гірше, вводити свій бізнес в «тінь», що викликає соціальну напругу в суспільстві.

Через таку зміну правил оподаткування з 1 січня 2017 р. підприємці почали закривати свій бізнес. А закриття малого підприємництва означає зменшення кількості платників податків і відповідно – надходжень до бюджету, що ускладнюватиме і без того важке економічне становище нашої країни.

Зменшення податкового навантаження, детінізації підприємницької діяльності, могли б суттєво вплинути на розвиток малого бізнесу і, як наслідок, на ринок праці в цілому, не допустивши ріст безробіття та скорочення робочих місць.

Малий бізнес міг би реально розширити процес залучення в трудовий процес незайнятого населення та безробітних при зміні сформованих економічних умов. Підприємства малого бізнесу потребують сьогодні розвитку стимулів до підприємницької діяльності та подоланні перешкод, що обмежують зростання їх виробництва. Звичайно ж, розвиток підприємницького сектора – це складне комплексне завдання, вирішення якого можливе в рамках законодавчої і державної підтримки розвитку цього сектора економіки. Однак, в першу чергу, необхідно визначити шляхи формування ефективної стратегії з розвитку малого підприємництва в країні, де важливим стимулом як для державних органів, так і для малих підприємств має стати взаємовигідне співробітництво в процесі досягнення збалансованості українського ринку праці.

Основу такого співробітництва має скласти з боку держави – надання малим підприємствам реальної допомоги, при формуванні умов господарювання, а малий бізнес – повинен виконувати умови по розширенню зайнятості за рахунок створення нових робочих місць.

Така співпраця може стати вельми ефективним фактором підвищення мобільності малого бізнесу на ринку праці.

Список літератури:

1. Біль М.М. Інституціональні передумови європейського вектору розвитку ринку праці України / М.М. Біль // Регіональна економіка. – 2016. – № 3(81). – С. 128–134.
2. Бутко М.П. Інституціональні засади модернізації сфери зайнятості в умовах децентралізації владних повноважень / М.П. Бутко, О.В. Попело // Регіональна економіка. – 2016. – № 4(82). – С. 6–14.
3. Закон України «Про державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні» № 4618-17 від 22 березня 2012 року.
4. Іванова Л.В. Застосування нестандартних форм зайнятості на сучасному ринку праці / Л.В. Іванова, В.Г. Никифоренко // Вісник соціально-економічних досліджень. – Випуск 2(49), Ч. 1. – 2013 р. – С.109–115.
5. Клияненко Б.Т. Анализ развития рынка труда в Украине организационно-правовой и социально-экономический аспекты / Б.Т. Клияненко, С.Ф. Большенко, И.А. Попова // Экономика и право. – 2005. – № 3. – С. 28–33.
6. Лимар О.Ф. Регіональні програми розвитку малого підприємництва як фактор підвищення ефективності їх діяльності / О.Ф. Лимар // Облік і фінанси. – 2014. – № 2. – С. 160–167.
7. На ринок праці України очікують великі зміни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/na-rinok-praci-ikgayıpi-osipkiuyi-ueiiki-gıipi/>.
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
9. Потуданська Ю.В. Організація обліку та управління витратами підприємств України / Ю.В. Потуданська // Збірник наукових праць студентів, магістрантів та аспірантів. Електронне видання. – Харків, 2012. – Вип. 4. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kart.edu.ua/tht_zb_4_mag%D1%96stri.pdf.
10. Попело О.В. Підприємницькі кластери як інноваційна домінанта модернізації економіки регіону / О.В. Попело // Регіональна економіка. – 2014. – № 2. – С. 95–106.
11. Ринок праці в Україні та економічні тенденції в умовах світової економічної кризи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.economy.in.ua.
12. Сидорук Т. Актуальність націоналізації підприємств / Т. Сидорук // Економічна правда. – [Електронний ресурс].
13. Чи не занадто багато у нас середнього і малого бізнесу в Україні? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua.112.ua/mnenie/chy-ne-zanadto-bahato-u-nas-serednoho-i-maloho-biznesu-v-ukraini-240000.html>.

ДЕТЕРМИНАНТЫ РАЗВИТИЯ МАЛОГО БИЗНЕСА НА РЕГИОНАЛЬНОМ РЫНКЕ ТРУДА

Статья посвящена исследованию функционирования малого бизнеса в Украине и определению его роли на рынке труда. Проанализированы основные показатели малых предприятий, а именно динамика количества субъектов малого предпринимательства, объемов реализованной продукции, занятости малого бизнеса. Исследованы проблемы развития предприятий малого бизнеса и их влияние на процессы трудоустройства. Определены перспективы развития малого бизнеса в контексте решения проблемы занятости населения.

Ключевые слова: малый бизнес, рынок труда, предпринимательство, занятость, безработица.

DETERMINANTS OF DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS IN THE REGIONAL MARKET OF LABOR

The article is devoted to the study of the functioning of small business in Ukraine and the definition of its role in the labor market. The main indicators of small enterprises, namely, the dynamics of the number of small business entities, volumes of sold products, employment of small businesses, are analyzed. The problems of small business development and their impact on employment processes are investigated. The prospects for the development of small business in the context of solving the problem of employment of the population are determined.

Key words: small business, labor market, entrepreneurship, employment, unemployment.